

DIAGNOSTICKÉ DOMÉNY pro žáky s mentálním postižením

- **Autor:** Milan Valenta a kolektiv
- Univerzita Palackého

Katalog SPC pro MP

- **Cíl:** vytvořit čtyřstupňovou diagnostickou klasifikaci, využitelnou i ve školství, nejen ve zdravotnictví a soc.službách

KLASIFIKACE FUNKČNOSTI A DISABILITY VE VZDĚLÁVÁNÍ

- Klasifikace **speciálních potřeb** ve vzdělávání
- Východisko pro **stanovení míry podpůrných opatření**
- **Vyplývá z MKF (Mez. Klas. Funkčních schopností, disability a zdraví (2010))**

MKF

- Určuje stupeň disability, zdravotní způsobilosti k práci a speciální potřeby ve vzdělávání
- **Přínos:** i pedagogové, soc.pracovníci a psychologové dostanou **relevantní informace o klientovi související se vzděláváním, pracovními schopnostmi a sociální péčí, které nelze vyvodit z MKN 10**

DOMÉNY

- Vztahující se ke **komponentům funkčních schopností člověka, které stanovuje MKF**
- **Tělesné funkce**
- **Aktivity a participace**
- **Faktory prostředí**

TĚLESNÉ FCE

- Mentální fce.
- Smyslové fce.
- Hlas a fce. řeči
- Fce. pohybové

AKTIVITY A PARTICIPACE

- Učení a aplikace znalostí
- Komunikace
- Pohyblivost
- Péče o sebe
- Domácí život
- Mezilidské jednání a vztahy
- Hlavní oblasti života

FAKTORY PROSTŘEDÍ

- Podpora a vztahy
- Postoje
- Služby, systémy a principy řízení

- Všechny domény jsou posuzovány pomocí tzv. **Škál kvalifikátorů**
- Tyto škály určují rozsah poruchy na základě bodového hodnocení tabulky dovedností

DOMÉNY

- Katalog SPC MP vytěžuje z MKF 14 selektovaných domén tělesných funkcí, aktivit a participací a faktorů prostředí
- **Jedná se o diagnostiku funkcí** (takovou, jaká běžně probíhá v SPC)

DOMÉNY

1. Smyslová percepce
2. Motorika
3. Lateralita
4. Orientační funkce
5. Intelektuální funkce
6. Pozornost
7. Paměť

-
- 1. Fatické funkce**
  - 2. Emoce**
  - 3. Adaptabilita a sociabilita**
  - 4. Konace a aspirace**
  - 5. Sebeobsluha**
  - 6. Rodinné prostředí**
  - 7. Edukační schéma**

V rámci každé domény:

1. **Deskripce domény**
2. **Specifika u osob s mentálním postižením**
3. **Diagnostické nástroje**
4. **Stanovení míry podpůrných opatření**

SMYSLOVÁ PERCEPCE

- **Vizuální percepce**
- **Sluchová percepce**

Diagnostické nástroje

- Reverzní test (Edfeldt)
- Test diskriminace tvarů
- Vývojový test zrakového vnímání (Frostigová)
- Orientační zkouška očních pohybů (OZOP)
- Zkouška sluchové diferenciacce
- Zkouška sluchové analýzy a syntézy
- Hodnocení fonemického sluchu

Stanovení míry podpůrných opatření

- Stejně u všech domén
- **Tabulka dovedností dle věku**
(do 1 roku, 1-2, 2-3, 3-4, 4-5, 5-6 let)
- **Hodnocení dovedností body** (0- vždy, 1- často, 2- občas, 3- zřídka, 4- nikdy)

MOTORIKA

- Hrubá
- Jemná (grafomot., logomot., oromot., vizuomot.)
- Grafomotorika
- Psychomotorika

Diagnostické nástroje

- Gesellův test
- Vývojová škála Bayleyové
- Vývojový screening
- Ozeretského škála
- Škály funkční nezávislosti
- Portage program
- Diagnostika dítěte předškolního věku (Bednářová)
- Test kresby lidské postavy
- Test obkreslování
- Test hvězd a vln

LATERALITA

Diagnostické nástroje

- Zkouška laterality (Psychodiagnostika, 1972)
- Škála McCarthyové

Orientační funkce – orientace časem, místem, osobou

Diagnostické nástroje:

- **MMSE** (mini-mental state examination)
- **ACE–R** (Addenbrooke's cognitive examination)
- **WMS, WMS–R, WMS–III** (Wechslerovy škály paměti)

INTELEKTOVÉ FUNKCE

- **Struktura intelektu**
- **Myšlenkové operace**
- **Organizace a plánování**
- **Úsudek**
- **Řešení problémů**
- **Kognitivní styl**

Diagnostické nástroje:

- Kohsovy kostky
- T–M test
- Kaufmanův test
- Obrázkový inteligenční test
- Bayleyové vývojová škála
- Gesellovy vývojové škály
- Vinelandská škála sociální zralosti
- Raven – Standardní progresivní matice
- Raven – Barevné progresivní matice
- Pražský dětský Wechsler
- Testy kognitivních schopností

POZORNOST

- Udržení záměrné pozornosti
- Přesouvání pozornosti
- Rozdělení pozornosti

Diagnostické nástroje:

- Číselný čtverec (Jirásek)
- Číselný obdélník
- Test koncentrace pozornosti
- T–M test – subtesty opakování vět, opakování čísel i pozpátku

PAMĚŤ

- Krátkodobá
- Střednědobá
- Dlouhodobá

Diagnostické nástroje:

- Stanford-Binetův inteligenční test
- Rey-Osterriethova komplexní figura
- Bentonův vizuální retenční test
- Kaufmanův ABC test
- Paměťový test verbálního učení
- Pražský dětský Wechsler
- Wechslerova škála paměti
- Heidelberský test řečového vývoje

FATICKÉ FUNKCE

- Komunikace, jazyk, řeč, čtení

Diagnostické prostředky:

- Bayleyové stupnice dětského vývoje
- Gesellova vývojová škála
- Vineladská škála
- Škála funkční nezávislosti
- 260 cvičení pro děti raného věku (Strassmeier)
- Portage program
- Heidelberský test vývoje řeči
- Diagnostika předškoláka – správný vývoj řeči dítěte (Klenková, Kolbábková)
- Obrázkově-slovníková zkouška (Kondáš)
- Diagnostika dítěte předškolního věku (Bednářová)
- Speciálněpedagogické vyšetření pro zhodnocení impresivní řeči a impresivních jazykových schopností (Hemzáčková)
- Vyšetření aktivní mimické psychomotoriky podle Kvinta

EMOCE

Diagnostické nástroje:

- Dotazník sociální akceptace
- Škála měření úzkosti a úzkostnosti
- The Toddler Behavior Checklist – TBC
- Škála zjevné úzkosti
- Scenotest

ADAPTABILITA A SOCIABILITA

Diagnostické nástroje:

- Testy sociálních vztahů a testy emoční inteligence
- *Test rodinných vztahů*
- Bergerův *Social Interpretation Test (SIT)*
- *Social Intelligence Test*
- *Test of Social Insight*
- *Dotazník sociální akceptace*

KONACE A ASPIRACE

- Poruchy volního jednání
- Poruchy cíleného jednání
- Poruchy aspirací

SEBEOBSLUHA

Diagnostické nástroje:

- Analýzou dostupné dokumentace
- Vlastní pozorování
- Rozhovor, informacemi učitelů, rodinných příslušníků

- Vinelandská škála sociální zralosti
- Günsburgova škála
- Škály funkční nezávislosti

RODINNÉ PROSTŘEDÍ

- Funkce rodiny, vztahy, styly výchovy, dítě s MP v rodině

Diagnostické nástroje:

- Škála HOME
- Strukturovaný rodinný rozhovor – Structured Family Interview
- FACES – Family Adaptability and Cohesion Evaluation Scales
- Test rodinného systému – FAST
- Škála rodinného prostředí
- Rodinný scénotest
- Mapa rodiny
- Ostrov rodiny

EDUKAČNÍ SCHÉMA

- dovednosti, vědomosti, návyky, zájmy
- vzdělávání žáků s MP

Diagnostické nástroje:

- Zkouška čtení (Matějček)
- Diagnostika vývojových poruch učení (Novák)
- Diagnostika vývojových poruch učení (Novák)
- Baterie diagnostických testů graotnostních dovedností pro žáky 2. a 5. ročníků ZŠ
- Vyšetření matematických schopností u dětí (Novák)
- Barevná kalkulie
- 260 cvičení pro děti raného věku (Strassmeier)
- Zájmový dotazník Choynowského